

विशिष्टीकरण तालिका २०८०

कक्षा : ८

विषय : नेपाली

समय : २ घण्टा

पूर्णाङ्क : ५०

क्र.स.	क्षेत्र (पढाइ र)	परीक्षणीय पक्ष	ज्ञान	बोध	प्रयोग	उच्च	प्रश्न सङ्ख्या र अङ्क भार			स्पष्टीकरण
							जम्मा प्रश्न	उत्तर दिनुपर्ने सङ्ख्या	अङ्क भार	
१.	शब्दभण्डार	शब्दार्थ	१				१	१	२	पाठमा प्रयोग भएका कुनै चारओटा शब्द (मौलिक ३, आगन्तुक १) दिई तिनको अर्थसँग मिल्दो शब्द खाली ठाउँ भरेर उत्तरपुस्तिकामा लेख्न लगाउने
		शब्द पहिचान	१				१	१	२	पर्यायवाचीबाट १, विपरीतार्थीबाट १ अनेकार्थी/श्रुतिसमभिन्नार्थीबाट १ र समावेशक/लघुतावाची शब्द/सिङ्गो शब्दबाट १ पर्ने गरी प्रश्न दिएर सङ्केतबमोजिम खाली ठाउँ भर्न लगाउने
		वाक्य रचना			१		१	१	२	उखान वा टुक्काबाट १, पारिभाषिक/अनुकरणात्मक मध्येबाट १ पर्ने गरी जम्मा दुईओटा शब्द दिएर अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्न लगाउने
२	वर्णविन्यास	शुद्ध शब्द पहिचान	१				१	१	१	पाठमा प्रयोग भएका व/व, श/ष/स, पञ्चम वर्णमध्येबाट कुनै २ ओटा प्रश्न सोधी शुद्ध शब्द पहिचान गर्न लगाउने
		वाक्य सम्पादन			१		१	१	२	एउटा शब्दमा एउटा मात्र अशुद्धि पर्ने गरी ह्रस्व १, दीर्घ १, लेख्य चिह्नमध्येबाट १, पदयोग/पदवियोग, चन्द्रबिन्दु/शिरबिन्दु, य/ए, छय/क्ष, ग्य/ज्ञ मध्ये १ पर्ने गरी अशुद्ध वाक्य दिई शुद्ध पारेर लेख्न लगाउने
३.	भाषिक संरचना	शब्दवर्ग	१				१	१	२	नाम, सर्वनाम, विशेषण र क्रियापदमध्ये कुनै ३ र क्रियायोगी, नामयोगी, संयोजक, विस्मयादिबोधक र निपातमध्येबाट कुनै १ ओटा शब्द पर्ने गरी वाक्यमा रेखाङ्कित पदको वर्ग पहिचान गर्न लगाउने
		काल/पक्ष र अर्थ			१		१	१	२	काल र पक्षबाट २ ओटा र भाव/अर्थबाट २ ओटा धातु सङ्केत गरी खाली ठाउँ भरेर वाक्य पूरा गर्न लगाउने
		वाक्य परिवर्तन			१		१	१	३	लिङ्ग, वचन, पुरुष र आदरमध्येबाट १, करण/अकरण वा प्रेरणार्थबाट १ र वाच्य वा वाक्यबाट १ पर्ने गरी जम्मा ३ ओटा वाक्य दिएर कोष्ठकको निर्देशनका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्न लगाउने
४.	पठन बोध (दृष्टांश/अदृष्टांश)	व्याकरणिक बोध (भाषिक संरचना पहिचान)		१			१	१	३	पाठ्यपुस्तकको कुनै गद्य विधाबाट बढीमा ७५ शब्दसम्मको अनुच्छेद दिई उक्त अनुच्छेदबाट निम्न प्रकारका ३ प्रश्न सोध्ने : (क) अनुच्छेदबाट उपसर्ग (अ, अन, अनु, अभि, उप, प्र, अव, उत्, वे, वि, बि, सह, गैर) लागेर बनेको १ र प्रत्यय (अक्कड, अत, अक, आलु, ईय, इलो, इक, औना, आवट, एली, ता, आहा) लागेर बनेको १ ओटा शब्द पहिचान गरी लेख्न लगाउने (निर्माण प्रक्रिया देखाउनु नपर्ने)

									(ख) गद्यांशबाट द्वित्व शब्द १ ओटा र समस्त शब्द १ ओटा पहिचान गरी लेख्न लगाउने । (निर्माण प्रक्रिया देखाउनु नपर्ने)
		बोध प्रश्नोत्तर		१		१	१	४	(ग) अनुच्छेदमा कुनै एक शब्द रेखाङ्कन गरी त्यसको कारक र विभक्ति पहिचान गर्न लगाउने
५.	बुँदा टिपोट र सारांश लेखन	गद्य विधा			१	१	१	४	कुनै गद्य विधाबाट बढीमा १२५ शब्दसम्मको अनुच्छेद (अदृष्टांश) दिई १/२ वाक्यमा उत्तर आउने खालका तथ्यपरक, सन्दर्भबोधक, प्रतिक्रियाबोधक आदि ४ ओटा प्रश्न सोधी उत्तर लेख्न लगाउने
६.	निर्देशित रचना	कथा/जीवनी र दैनिकी/संवाद/मनोवाद			१	२	१	३	पाठ्यपुस्तकका गद्य विधाका पाठबाट १०० शब्दसम्मको गद्यांश दिई ४ ओटा बुँदा टिपोट गरेर एक तृतीयांशमा सारांश लेख्न लगाउने
७.	व्यावहारिक लेखन	घरायसी चिठी/निवेदन/व्यावसायिक/सम्पादकलाई चिठी		१		२	१	३	कथा वा जीवनीमध्ये कुनै १ को बुँदाका आधारमा कथा वा जीवनी लेख्न लगाउने र दैनिकी/संवाद/मनोवाद लेखनबाट १ प्रश्न सोधी उत्तर लेख्न लगाउने गरी २ ओटा प्रश्न सोध्ने र कुनै १ प्रश्नको उत्तर लेख्न लगाउने
८.	भाव विस्तार/व्याख्या	गद्य/पद्य विधाका पाठ			१	२	१	३	व्यावहारिक रचनाअन्तर्गत चिठी (घरायसी/निवेदन/व्यावसायिक/सम्पादकलाई चिठी) लेखनबाट १ र बधाई पत्र, सम्मान पत्र, निमन्त्रणा पत्रमध्ये कुनै १ गरी २ ओटा प्रश्न सोधेर कुनै १ प्रश्नको उत्तर लेख्न लगाउने
९.	पाठगत	सन्दर्भमा आधारित अतिसङ्क्षिप्त उत्तरात्मक (पाठगत पठनबोध छोटो)	१			१	१	४	पाठ्यपुस्तकभित्रका पाठबाट विधा नदोहोरिने गरी कुनै २ विशिष्ट पङ्क्ति दिई कुनै १ को भावविस्तार गर्न वा व्याख्या गर्न लगाउने
		सन्दर्भमा आधारित लामो उत्तरात्मक			१	२	१	५	सन्दर्भमा आधारित अतिसङ्क्षिप्त उत्तरात्मक प्रश्नका लागि पाठ्यपुस्तकका कथा/कविता/जीवनी/निबन्ध/प्रबन्ध/यात्रा वर्णन र रूपकबाट कुनै अंश उद्धृत गरी त्यसका आधारमा विषयवस्तु लेख्ने, घटना वर्णन, सन्दर्भ वा परिवेश वर्णन, मूल भाव वा चरित्र चित्रणसम्बन्धी १/२ वाक्यमा उत्तर दिन मिल्ने खालका अतिसङ्क्षिप्त उत्तरात्मक ४ प्रश्न सोधी उत्तर लेख्न लगाउने
१०.	निबन्ध लेखन	स्वतन्त्र रचना			१	३	१	५	पाठ्यपुस्तकभित्र समावेश गरिएका (कविता/कथा/जीवनी/निबन्ध/प्रबन्ध/यात्रा वर्णन/संवाद) पाठमध्ये फरक फरक दुई विधाबाट पाठगत अंश वा सूचना दिई त्यसका आधारमा विश्लेषणात्मक, सिर्जनात्मक तथा तार्किक क्षमता परीक्षण गर्ने किसिमका कुनै २ प्रश्न सोधी १ प्रश्नको उत्तर दिन लगाउने
					१	३	१	५	आत्मपरकबाट १ र वस्तुपरकबाट २ ओटा पर्ने गरी कुनै तीन शीर्षक दिई कुनै १ शीर्षकमा १२५ शब्दमा नघटाई निबन्ध लेख्न लगाउने
प्रश्न बनाउँदा पाठ नदोहोरिने गरी बनाउनुपर्ने छ ।									
कक्षा ६ र ७ का लागि प्रश्नपत्र निर्माण गर्दा कक्षा ८ को विशिष्टीकरण तालिकालाई आधार मानी कक्षा ६ र ७ का सबै विषयक्षेत्र समेट्ने गरी प्रश्न निर्माण गर्नुपर्ने छ ।									

द्रष्टव्य

(क) ज्ञान : विशिष्ट तथ्य, प्राप्त सूचना, पुनः स्मरण र प्रतिक्रियाको मूल्याङ्कन गर्ने खालका प्रश्न यसअन्तर्गत सोधिने छन् ।

(ख) बोध : विद्यार्थीले सिकाइका क्रममा बोध गरेका कुराको मूल्याङ्कन गर्ने खालका प्रश्न यसअन्तर्गत सोधिने छन् ।

(ग) प्रयोग : यसमा प्रयोग गर्ने, संयोजन गर्ने र व्यावहारिक क्षमतासम्बन्धी प्रश्न सोधिने छन् ।

(घ) उच्च दक्षता : व्याख्या, विश्लेषण, तर्क र समीक्षा जस्ता क्षमता परीक्षणसम्बन्धी प्रश्न यसअन्तर्गत सोधिने छन् ।

कक्षा : ८
समय : २ घण्टा

नमुना प्रश्नपत्र २०८०
विषय : नेपाली

पूर्णाङ्क : ५०

विद्यार्थीले उत्तर दिँदा सिर्जनात्मक र मौलिक तरिकाले दिनुपर्ने छ ।

१. दिइएका अर्थसँग मिल्ने शब्द खाली ठाउँमा लेख्नुहोस् : (२)

भयभीत, संरक्षित, ज्वर, आरोग्य, निर्भय, बिजुवा,

- (क) रोग नलागेको अवस्था, तन्दुरुस्ती
- (ख) वशमा राख्न नसकिने, मजबुत
- (ग) किराँत जातिको पुरोहित
- (घ) डरले थरथर कापेको

२. खाली ठाउँमा मिल्दो शब्द राखी वाक्य पूरा गर्नुहोस् : (२)

- (क) 'क्रोध' को उस्तै अर्थ दिने शब्द हो । (माया, द्वन्द्व, रिस)
- (ख) 'उत्थान' को उल्टो अर्थ दिने शब्द हो । (उन्नति, पतन, जतन)
- (ग) 'हार' शब्दको अर्थ होइन । (विहार, पराजय, माला)
- (घ) 'भाँडा' को समावेश्य शब्द हो । (घर, लुगा, थाल)

३. अर्थ खुल्ने गरी वाक्यमा प्रयोग गर्नुहोस् : (२)

हुने विरुवाको चिल्लो पात, निशुक्क

४. शुद्ध शब्द छानेर लेख्नुहोस् : (१)

(अ) अनुसासन	अनुशासन	अनुसाशन	अनुशाषन
(आ) पञ्चामृत	पन्चामृत	पंचामृत	पण्चामृत

५. दिइएको वाक्यलाई शुद्ध पारी लेख्नुहोस् : (२)

मेरी फूपूले भन्नुभयो 'हामीले सधैं दिनदुःखीको सेवागर्न अग्रसर हुनुपर्छ ।'

६. रेखाङ्कित शब्दको पदवर्ग छुट्याउनुहोस् : (२)

सामान्य भेटघाटका लागि जम्मा भएका हामीहरू निकै महत्त्वपूर्ण छलफलमा पो प्रवेश गर्नौं त !

७. दिइएका धातु र सङ्केतका आधारमा खाली ठाउँ भर्नुहोस् : (२)

- (क) उनीहरू आफ्नो काम आफैं । (सक् : सामान्य वर्तमान)
(ख) गुलसन भ्ना राम्रो क्रिकेट । (खेल् : अपूर्ण भविष्यत्)
(ग) एलिना चौधरी सगरमाथा आरोहण । (गर् : सम्भावनार्थ)
(घ) हामी सबै देश निर्माणमा । (जुट् : इच्छार्थक)

८. दिइएका सङ्केतका आधारमा वाक्य परिवर्तन गर्नुहोस् : (३)

- (क) उसले काम गरेको थियो । (प्रथम पुरुष)
(ख) म विद्यालयको पोसाक लगाउँछु र विद्यालय जान्छु । (सरल वाक्य)
(ग) भाइ सधैं आफ्नो काम आफैं गर्छ । (अकरण)

९. दिइएको अनुच्छेद पढी उत्तर लेख्नुहोस् : (३)

मानिसले मुद्राको प्रचलन हुनुभन्दा अगाडि अन्न, वस्तुभाउ, सरसामान आदि साटासाट गरेर आवश्यकता पूरा गर्थे । यस्तो तरिकालाई वस्तु विनिमय भनिन्छ । वस्तु विनिमय प्रथामा तत्कालको खाँचो टरे पनि धेरै समस्या हुन्थे । वस्तुको स्तर मापनको अभाव, वस्तु विभाजन गर्न कठिनाई, भण्डारण गर्न समस्या तथा साटिने दुई वस्तुबिचको मात्रा निर्धारणमा समस्या हुनु वस्तु विनिमय प्रणालीका समस्या हुन् । आजभोलि मुद्राको चलनचल्ती भएकाले यस्तो समस्या छैन ।

प्रश्नहरू

- (क) अनुच्छेदबाट एउटा द्वित्व भएर बनेको शब्द र एउटा समस्त शब्द पहिचान गरी लेख्नुहोस् ।
(ख) अनुच्छेदबाट एउटा उपसर्ग र एउटा प्रत्यय लागेर बनेको शब्द पहिचान गरी लेख्नुहोस् ।
(ग) माथि रेखाङ्कन गरिएको शब्दको कारक र विभक्ति पहिचान गरी त्यसको नाम लेख्नुहोस् ।

१०. दिइएको गद्यांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् : (४)

हामी जुन वातावरणमा जन्मियौं, हुर्कियौं र आज जुन जीवन बाँचिरहेका छौं, यो सबै प्रकृतिको देन हो । यो विश्व कसैले बनाएको होइन र कसैले सञ्चालन गरेको होइन । जल, जमिन, हावा, अन्तरिक्ष र तापक्रमको आफ्नै नियम छ । त्यसलाई नै हामीले प्रकृति भनेका हौं । मानिसको बुद्धि र परिश्रमले उत्पादन गरेका साधनले प्रकृतिको यो नियमलाई जित्न सक्दैन । सूर्य, चन्द्रमा, समुद्र, पृथ्वीको बनोट, पशुपन्छी, जीवजीवाणु तथा वनस्पति सबै प्रकृतिले नै सिर्जना गरेका हुन् । प्रकृति सिर्जनशील छ । यस्ता कुनै कुरा विज्ञानले आजसम्म निर्माण गर्न सकेको छैन र भविष्यमा पनि बनाउन सक्दैन । आज हामीले विकसित भनेका देश पनि प्रकृतिका विरुद्धमा गएर धनी भएका होइनन् । प्रकृतिले दिएका कुराको सदुपयोग गरेर सम्पन्न बनेका हुन् । मान्छेले वर्षौं लगाएर बनाएका कतिपय कुरा प्रकृतिका विरुद्ध भए भने प्रकृतिले एकै झड्कामा स्वाहा पारिदिन सक्छ ।

प्रश्नहरू

- (क) प्रकृति भनेको के हो ?
- (ख) प्रकृतिलाई किन सिर्जनशील भनिएको हो ?
- (ग) विकसित देश कसरी धनी बनेका हुन् ?
- (घ) प्रकृतिलाई किन बलवान् भनिएको हो ?

११. दिइएको अनुच्छेदबाट चारओटा बुँदा टिपोट गरी सारांश लेख्नुहोस् : (४)

मलाई आफ्ना अभिभावकप्रति असाध्यै श्रद्धा छ । म उहाँहरूको उपदेशलाई ध्यान दिएर सुन्छु र मनन पनि गर्छु । उहाँहरूले नै जन्मनासाथ मेरो जन्मदत्ता गराउनुभएको थियो । विस्तारै मेरो पढाइ लेखाइको प्रबन्ध मिलाउनुभएको थियो । उहाँहरूकै पहलमा १६ वर्ष पुगेपछि मेरो नागरिकता बनेको थियो । मैले नागरिकता पाउनु भनेको नेपालको राष्ट्रिय पहिचान धारण गर्नु थियो । आफूलाई असल नागरिकका रूपमा चिनाउनु थियो । सम्झिन्छु, नागरिकता पाएको क्षणमा मभित्र कति धेरै राष्ट्रियताको भावना उर्लिएर आएको थियो । मैले खुसीका साथ गद्गद हुँदै नेपाली धर्तीलाई ढोगेको थिएँ । भनिन्छ, हरेक नागरिकले आफ्नो नागरिकता हातमा लिएपछि एक पटक प्यारो जन्मभूमिलाई प्रणाम गर्छ । देशप्रतिको आफ्नो कर्तव्य सम्झिन्छ र कहिल्यै पनि देशलाई बिर्सिदैन ।

१२. कुनै एक प्रश्नको उत्तर दिनुहोस् :

(क) दिइएका बुँदाका आधारमा जीवनी तयार पारी शीर्षकसमेत दिनुहोस् : (३)

नाम : बाबुराम आचार्य
जन्ममिति : वि.सं. १९४४ फागुन २९ गते
जन्मस्थान : काठमाडौं
माता/पिता : शिवकुमारी आचार्य/ धर्मदत्त आचार्य
शिक्षा : पं. बाजे पशुपति आचार्यबाट प्रारम्भिक शिक्षा घरमा पाएका, बनारसबाट व्याकरण र ज्योतिष विषयमा उच्च शिक्षा

कृति/योगदान : पुराना कवि र कविता, तुलनात्मक सुन्दर काण्ड, चीन र तिब्बतसँग नेपालको सम्बन्ध, नेपालको सङ्क्षिप्त वृत्तान्त, प्राचीन नेपालको इतिहास आदि कृतिको रचना, विश्वको सर्वोच्च शिखरलाई सगरमाथा भनी नामकरण गरेका,

असाधारण प्रतिभा, प्रखर कल्पनाशक्ति र बजोड अध्ययनशीलता, नेपाली भाषा, साहित्य र इतिहासको खोज तथा अनुसन्धान गरेका सम्मान : वि.सं. २००८ मा इतिहास शिरोमणि उपाधि, त्रिभुवन पुरस्कार, गोरखा दक्षिणबाहु आदि पुरस्कारद्वारा सम्मानित मृत्यु : वि.सं. २०२९ भाद्र २२

(ख) 'वातावरण प्रदूषण' शीर्षकमा दुई जना साथीबिच हुने संवादको नमुना तयार पार्नुहोस् ।

१३. कुनै एक प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् : (३)

- (क) पसलका लागि आवश्यक खाद्यान्न पठाइदिन अनुरोध गर्दै मुस्कान किराना पसल, वीरेन्द्र चोक, सुर्खेतले साइरस खाद्यान्न सप्लायर्स, लक्ष्मिनिया चोक, नेपालगन्जलाई लेख्ने व्यापारिक चिठीको नमुना तयार पार्नुहोस् ।
- (ख) तपाईंको विद्यालयमा मनाउन लागिएको अभिभावक दिवसका लागि अभिभावकलाई लेखिने निमन्त्रण पत्र तयार पार्नुहोस् ।

१४. कुनै एकको भाव विस्तार गर्नुहोस् : (३)

- (क) उम्रन्त बोट कसैले बिउ छरेर नगए
बन्दैन मुलुक दुईचार सपुत मरेर नगए ॥

(ख) सगरमाथा आरोहण र जीवनयात्रा उस्तै हो ।

१५. दिइएको कथांश पढी सोधिएका प्रश्नको उत्तर लेख्नुहोस् : (४)

एक दिन बिहान चिया खाएर पृथ्वीनारायण कीर्तिपुरमा आफ्ना विश्वासपात्रसँग आफूले राम्रो सपना देखेको र आफ्नो सपना पुग्नेबारे गफ गर्दै थिए । त्यही वेलामा द्वारे आयो र भन्यो, “महाराज ! गौराङ्गको पत्र आएको छ ।” उसले राजालाई पत्र दियो र फर्क्यो । पृथ्वीनारायणले पत्र खोले र हेरे । त्यसमा लेखिएको थियो, “हाम्रा मित्र मल्ल राजालाई तिमीले लाएको नाकाबन्दी हटाऊ । हटाएनौ भने हामी तिमीलाई शत्रु घोषणा गर्छौं ।”

प्रश्नहरू

- (अ) पृथ्वीनारायण कुन विषयमा कुराकानी गर्दै थिए ?
- (आ) माथिको कथांशले नेपालको इतिहासको कुन समय सङ्केत गरेको छ ?
- (इ) पृथ्वीनारायणलाई गौराङ्गले किन शत्रु बनाउन लागेका थिए ?
- (ई) यस कथांशको मुख्य भाव के हो ?

१६. कुनै एक प्रश्नको लामो उत्तर लेख्नुहोस् : (५)

(क) दिइएको कथाको अंश पढी समीक्षात्मक उत्तर लेख्नुहोस् :

“यो जुत्ता किन फिर्ता ल्यायौ गुलाफी ?” मेरो स्वर शुष्क थियो । “म यो जुत्ता लगाउन सकिदैनँ, अलि ठुलो भयो मलाई !” दृष्टि झुकाउँदै बोलिन् उनी । “तिमीले अस्ति मेरै अगाडि यो जुत्ता लगाएकी होइनौ ? अहिले कसरी ठुलो भयो ?” “बा र आमा दुवै जनाले भन्नुभएको, म अहिले सानै छु, यो जुत्ता अलि ठुलो छ रे । यो जुत्ता मेरा खुट्टामा सुहाउँदैन रे !” गुलाफीले जुत्ताको पोको मेरै अगाडि भुइँमा राखिन् र त्यहाँबाट ओभेल भइन् ।

(अ) ‘एक जोर जुत्ता’ कथाले नेपाली समाजको कस्तो अवस्थाको चित्रण गरेको छ ?

(ख) दिइएको जीवनीको अंश पढी समीक्षात्मक उत्तर लेख्नुहोस् :

प्रपन्नाचार्य बहुभाषी, सिर्जनशील, विनम्र, सन्त एवं प्रकाण्ड विद्वान् थिए । उनी मानवतावादी चिन्तनका आदर्श धरोहर थिए । उनमा नेपाली, राई, संस्कृत, हिन्दी, अङ्ग्रेजी आदि अनेकौँ भाषा प्रयोग गर्न सक्ने क्षमता थियो । संस्कृत वाङ्मयभित्रको अथाह ज्ञानलाई व्यावहारिक रूपमा आत्मसात् गर्न सक्ने साधना थियो । आजीवन वेद, वेदान्त, साहित्य, इतिहासलगायत विषयमा केन्द्रित भई अध्ययन अनुसन्धान गर्न सक्ने सामर्थ्य उनमा थियो ।

(अ) स्वामी प्रपन्नाचार्यले संस्कृत वाङ्मयका क्षेत्रमा पुर्‍याएका योगदानको चर्चा गर्नुहोस् ।

१७. कुनै एक शीर्षकमा १२५ शब्द नघटाई निबन्ध लेख्नुहोस् : (५)

(क) मेरो रमाइलो यात्रा

(ख) पर्यटन व्यवसाय

(ग) अनुशासनको महत्त्व

उत्तरपुस्तिका परीक्षण कुञ्जिका, कक्षा ८ (२०८०)

प्रस्तुत परीक्षण कुञ्जिका उत्तरपुस्तिका परीक्षणका लागि मार्ग निर्देशन मात्र हो । उत्तरपुस्तिका परीक्षणका लागि यो कुञ्जिका मूल आधार भए पनि परीक्षकले उत्तरको स्तर हेरी विद्यार्थीले दिएको उत्तरमा मौलिकता भएमा विवेक पुऱ्याई अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।

१. शब्दार्थ :

दिइएका शब्दको सही जोडा मिलाएमा प्रतिशब्द ०.५ का दरले २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् :

- (क) रोग नलागेको अवस्था, तन्दुरुस्ती : आरोग्य
(ख) वशमा राख्न नसकिने, मजबुत : जब्बर
(ग) किराँत जातिको पुरोहित : बिजुवा
(घ) डरले थरथर कापेको : भयभीत

२. शब्दज्ञान :

कोष्ठकमा दिइएका शब्दमध्ये मिल्ने शब्द छानेर खाली ठाउँ भरी पूरा गरिएको शुद्ध वाक्यलाई ०.५ का दरले २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् :

- (क) 'क्रोध' को उस्तै अर्थ दिने शब्द रिस हो ।
(ख) 'उत्थान' को उल्टो अर्थ दिने शब्द पतन हो ।
(ग) 'हार' शब्दको अर्थ विहार होइन ।
(घ) 'भाँडा' को समावेश्य शब्द थाल हो ।

३. वाक्यमा प्रयोग :

दिइएको उखान र अनुकरणात्मक शब्दलाई अर्थ स्पष्ट हुने गरी वाक्यमा प्रयोग गरेको अवस्थामा वाक्यको बनोट र शुद्धतासमेत विचार गरी शुद्ध वाक्यका लागि एक अङ्कका दरले जम्मा २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् । वर्णविन्यासमा देखिएका अशुद्धिमा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

४. शुद्धीकरण :

सही शुद्ध शब्द चिनेर लेखेको अवस्थामा एउटा शुद्ध शब्दका लागि ०.५ का दरले दुईओटा शब्दको १ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् :

- (अ) अनुशासन (आ) पञ्चामृत

५. एउटा अशुद्धि सच्याएबापत ०.५ का दरले २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् :

उत्तर : मेरी फुपूले भन्नुभयो, 'हामी सधैं दीनदुःखीको सेवा गर्न अग्रसर हुनुपर्छ ।'

६. शब्दवर्ग :

रेखाङ्कित शब्दको शब्दवर्ग छुट्ट्याई शुद्धसँग लेखेमा प्रत्येकको ०.५ अङ्कका दरले २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् :

सामान्य : विशेषण

हामीहरू : सर्वनाम

पो : निपात

गर्नु : क्रियापद

७. (क) दिइएको वाक्यांश र कोष्ठकमा दिइएको निर्देशनअनुसार मिल्ने क्रियापद बनाएर वाक्य पूरा गरेको भए प्रतिवाक्य ०.५ का दरले २ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।
सामान्य वर्णविन्यासगत अशुद्धि भए स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

उत्तर :

(क) उनीहरू आफ्नो काम आफैं सक्छन् ।

(ख) गुलसन भन्ना राम्रो क्रिकेट खेल्दै हुने छ/खेल्दै हुने छन् ।

(ग) एलिना चौधरी सगरमाथा आरोहण गर्ली/गर्लिन् ।

(घ) हामी सबै देश निर्माणमा जुटौं ।

८. दिइएका वाक्यलाई कोष्ठकमा निर्देशन गरेबमोजिम परिवर्तन गरेको अवस्थामा प्रतिवाक्य ०.५ का दरले ३ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् । लेखाइका क्रममा वर्णविन्यासगत सामान्य त्रुटि गरेको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

उत्तर :

(क) मैले काम गरेको थिएँ ।

(ख) म विद्यालयको पोसाक लगाएर विद्यालय जान्छु ।

(यस्तै अन्य तरिकाको सरल वाक्य बनाएको अवस्थामा पनि अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।

(ग) भाइ कहिल्यै आफ्नो काम आफैं गर्दैन ।

९. अनुच्छेदबाट सोधिएका प्रश्नको निम्नानुसार मूल्याङ्कन गर्नुहोस् :

(क) अनुच्छेदबाट एउटा द्वित्व भएर बनेको शब्द र एउटा समस्त शब्द पहिचान गरी लेखेको अवस्थामा प्रतिशब्द ०.५ का दरले बढीमा १ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।

(ख) अनुच्छेदबाट एउटा उपसर्ग र एउटा प्रत्यय लागेर बनेको शब्द पहिचान गरी लेखेको अवस्थामा प्रतिशब्द ०.५ का दरले बढीमा १ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।

(ग) रेखाङ्कन गरिएको शब्दको कारक र विभक्ति पहिचान गरी कारकको मात्र नाम लेखेको अवस्थामा ०.५ अङ्क र विभक्तिको मात्र नाम लेखेको अवस्थामा ०.५ अङ्क तथा दुवैको नाम लेखेको अवस्थामा १ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् ।

उत्तर :

(क) द्वित्व भएर बनेका शब्द (कुनै एक)	: सरसामान, साटासाट
समस्त शब्द (कुनै एक)	: आजभोलि
(ख) उपसर्ग लागेका शब्द (कुनै एक)	: प्रचलन, अभाव, निर्धारण, विभाजन
प्रत्यय लागेका शब्द (कुनै एक)	: आवश्यकता, कठिनाई, भण्डारण
(ग) निर्धारणमा	: अधिकरण कारक, सप्तमी विभक्ति

१०. बोध प्रश्नोत्तर (अदृष्टांश)

अनुच्छेदबाट सोधिएका प्रश्नको मूल्याङ्कन गर्दा दिइएको अनुच्छेदमै आधारित भई प्रश्नअनुसार सही उत्तर लेखेको भए प्रत्येक सही उत्तरका लागि एक अङ्कका दरले ४ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् । उत्तरको वाक्य गठन, भाषिक शुद्धता र वर्णविन्यास नमिलेको भए स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

११. बुँदा टिपोट र सारांश लेखन

दिइएको गद्यांशका मुख्य मुख्य कुरा समेटी लेखिएका चारओटा बुँदाका लागि प्रतिबुँदा ०.५ का दरले २ (दुई) अङ्क तथा शीर्षक दिएर अनुच्छेदको मूलभाव समेटी लेखिएको सारांशलाई शुद्धता र वाक्य गठनसमेत विचार गरी २ (दुई) अङ्क प्रदान गर्नुहोस् । सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

१२. (क) जीवनी लेखन

जीवनी लेखनको मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित पक्षमा ध्यान दिनुहोस् र सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

(अ) विषयवस्तुको आदि, मध्य र अन्त्यको क्रमिक संयोजन र शीर्षक	: १
(आ) मौलिक प्रस्तुतीकरण शैली र वाक्य गठन	: २

(ख) संवाद लेखन

संवाद लेखनको मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित पक्षमा ध्यान दिनुहोस् र सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

(अ) पृष्ठभूमि, औपचारिकता एवम् विषय प्रवेश	: १
(आ) विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरण, अन्तर्क्रियात्मक छलफल, क्रमबद्धता तथा निचोड	: २

१३. (क) चिठी लेखन

चिठी लेखनको मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित पक्षमा ध्यान दिनुहोस् र सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

(अ) सम्बोधन, मिति, विषय, चिठीको आरम्भ, अन्त्यमा नाम, ठेगाना र खामको नमुना : १

(आ) चिठीको मध्यभागमा सम्बन्धित विषयवस्तुको संयोजन र पुस्त्याइँ : २

(ख) बधाई पत्र, सम्मान पत्र, निमन्त्रणा पत्र लेखन

निमन्त्रणा पत्रको मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित पक्षमा ध्यान दिनुहोस् र सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

(अ) निमन्त्रणा पत्रको प्रस्तुतीकरण तथा भाषा शैली २

(आ) निमन्त्रणा पत्रको संरचना १

१४. व्याख्या

व्याख्याको मूल्याङ्कनका लागि निम्नलिखित पक्षमा ध्यान दिनुहोस् र सामान्य भाषिक तथा वर्णविन्यासगत त्रुटि भएको अवस्थामा स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

(क) विषयवस्तु बोध र मौलिकता १

(ख) अर्थ विस्तार, पाठको विषयवस्तुसँग व्याख्येय अंशको तालमेल तथा निष्कर्ष २

१५. पाठगत बोध

(क) सन्दर्भका रूपमा दिइएको कथांश अध्ययन गरी दिइएका प्रश्नको १/२ वाक्यमा सही उत्तर लेखेको भए प्रत्येक प्रश्नको सही उत्तरका लागि १/१ अङ्कका दरले ४ अङ्क प्रदान गर्नुहोस् । उत्तरको वाक्य गठन, भाषिक शुद्धता र वर्णविन्यास नमिलेको भए स्वविवेक प्रयोग गर्नुहोस् ।

१६. सन्दर्भमा आधारित लामो उत्तरका लागि पाठ्यपुस्तकका पाठको अंश दिई प्रश्न सोधिने भएकाले मूल्याङ्कन गर्दा दिइएको अंशलाई मूल आधार मान्नुपर्छ तर दिइएको अंशबाट मात्र विवेचना, तर्क, अनुमान, विश्लेषण, समीक्षा गर्न पर्याप्त नहुन सक्छ । तसर्थ, विद्यार्थीले समग्र पाठको विषयवस्तुमा आधारित भएर उत्तर दिन सक्छन् । यसरी दिइएको उत्तरलाई विवेकपूर्ण ढङ्गले मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने हुन्छ । तसर्थ, सन्दर्भमा आधारित लामो उत्तरको मूल्याङ्कनका लागि निम्न कुरामा ध्यान दिनुहोस् :

(क) परिचय खण्ड (रचनाकार, विधा, विषय प्रवेश) १

(ख) विषयवस्तुको ज्ञान, विश्लेषण, तर्क, प्रस्तुतीकरण शैली र मौलिकता ३

(ग) वाक्य गठन, भाषिक शुद्धता (वर्णविन्यास, लेख्य चिह्न तथा पदसङ्गति आदि) १

१७. निबन्ध लेखन

निबन्ध लेखनको मूल्याङ्कनका लागि निम्न पक्षमा ध्यान दिनुहोस् :

(क) परिचय एवम् विषय प्रवेश १

(ख) विषयवस्तुको ज्ञान, आदि, मध्य र अन्त्यको क्रमबद्ध संयोजन तथा निष्कर्ष, प्रस्तुतीकरण, मौलिकता ३

(ग) वाक्य गठन, भाषिक शुद्धता (वर्णविन्यास, लेख्य चिह्न तथा पदसङ्गति आदि) १

पाठ्यक्रम विकास केन्द्र